

LEONARDO PADURA

SÜGISMAASTIK

Toledo
Krimka

KRIMKA

S Ü G I S M A A S T I K

LEONARDO PADURA

SÜGISMAASTIK

Hispaania keelest tõlkinud Maarja Paesalu

Toledo
Impresarios
KRIMKA

Originaal:

Paisaje de otoño © Leonardo Padura, 1998

Välja antud kokkuleppel kirjastusega Tusquets Editores, Barcelona,

Hispaania

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

EESTI KULTUURKAPITAL

Toimetanud Mari Laan

Kujundanud ja küljendanud Allan Kukk

Trükitud Greif OÜ trükikojas

Tõlke autoriõigused: Maarja Paesalu ja Toledo kirjastus, 2024

ISBN 978-9916-9328-0-3

ISBN 978-9916-9328-1-0 (epub)

Ambrosio Fornetile, parimale lugejale
Kuuba kirjandusajaloos

Dashiell Hammettile „Malta pistriku“ eest

Sõpradele kaugel ja lähedal,
kes on osa sellest loost

Ja rõõmuga sinule, Lucía

1989. AASTA SÜGIS

Ta mõtles järele ja ütles:

„Ma eelistan jutte, mis räägivad armetusest.“

„Millest?“ küsisin ma ettepoole kummardudes.

„Armetusest. Ma olen armetusest äärmiselt huvitatud.“

J. D. Salinger

Orkaan, orkaan, ma tunnen su tulemist.

José María Heredia

„Tule juba ...!“ röögatas ta taeva poole, mis näis oktoobrikuu petlikes sinistes värvitoonides rauge ja rahulik; ta röögatas, käed laiali ja rind paljas, paisates kopsudest kogu jõuga välja meeleheitliku palve, et hääl lööks kõlama ja et veenduda selle olemasolus pärast kolme päeva, mil ta polnud lausunud ainsatki sõna.

Ülemäärastest sigarettidest ja alkoholist kähe kurk tundis kisendusest kergendust ja hing nautis seda vähimat vabaduseväljendust, mis pani sisemuse pulbitsema ja sundis teda äärepealt teist korda röögatama.

Mario Conde oli oma katuseterrassi kõrgustest seiranud tuuletut ja pilvitut taevalaotust nagu eksinud laeva vahimees, haiglates lootuses, et tema vahitorn võimaldab silmapiiri kaugeima käänaku taga viimaks eristada kaht agressiivset tiivikut, mille liikumist ta oli ilmakaartidel mitu päeva jälginud, sellal kui torm lähenes oma ettemääratud sihtpunktile: linnale, *barrio*'le ja katuseterrassile, kust mees seda välja kutsus.

Alguses oli see olnud kauge täpik, nimetuna hoogu võttev troopiline madalrõhkkond, mis meelitas Aafrika rannikust kaugenedes surmatantsuks ligi kuumi pilvi, kaks päeva hiljem omandas see troopilise tsükloni ähvardava kategooria ja siis oli see juba mürginool keset Atlandit, teravik Kariibi mere poole, nõudes endale võimukalt ristinime Felix, ning eelmisel ööl, olles pai-

sunud orkaaniks, oli see ilmunud groteskse pöörisena Guadeloupe'i saarestiku kohale, pitsitanud seda laastavas eoolilises embuses kiirusega kakssada kilomeetrit tunnis ning liikunud edasi, valmis pühkima teelt puid ja maju, kallutama jõgesid kõrvale ajaloolisest voolusängist ja lõhkuma tuhandeaastaseid mäetippe, tapma loomi ja inimesi nagu needus, saabudes sellest samast taevast, mis oli ikka veel kahtlustäratavalt raue ja rahulik nagu naine, kes on valmis truudust murdma.

Ent Mario Conde teadis, et mitte ükski vahejuhtum ega kõrvalepõige ei muuda tormi sihtpunkti ja eesmärki, sest sellest alates, kui ta oli näinud seda neetud orkaani kaartidel kaju võtmas, tundis ta sellega kummalist hingesugulust: see põrguline jõuab siia, mõtles ta, vaadates seda edenemas ja kasvamas, sest midagi atmosfääris või tema enese sisemises madalrõhkkonnas – tulvil kiudpilvi, saju-pilvi, kihtpilvi ja rünkpilvi, mis küll sähvisid, ent ei suutnud eales orkaani moodustada – hoiatas teda selle pöörase vihma- ja tuulemassi tegelike kavatsuste ja vajaduste eest, mille kosmiline saatuse oli loonud eesmärgiga, et orkaan käiks üle just sellest linnast ning viiks läbi hädavajaliku ja oodatud puhastuse.

Täna õhtul otsustas passiivsest valvamisest tüdinud Krahv verbaalse tegutsemise kasuks. Ilma särgita, püksinööbid pooleldi lahti ja naha vahel alkoholilaadung, mis andis süüdet varjatumatele mootoritele, ronis ta akna kaudu katuseterrassile ning leidis eest meeldivalt sooja sügisese õhtupooliku, kus ta ei näinud parimagi tahtmise korral ainsatki märki ligihiilivast troopilisest tsüklonist. Valeliku taeva all, mis oli korraks unustanud oma kavatsused, asus Krahv silmitsema *barrio* topograafiat, tihedalt täis antennid, tuvimaju, pesunööre ja veemahuteid, peegeldades lihtsat maalähedast argielu, mis talle näis jäävat kättesaamatuks. *Barrio* ainsalt künkalt leidis ta, nagu alati, punaste katusekividega kroonitud inglispärase kind-

luse, mille ehitusel oli peaaegu sajandi eest töötanud tema vanaisa Rufino Conde. Mõnede hoonete kangekaelne püsisvus, mis ületas ehitajate eluea ja pani vastu mööduvatele orkaanidele või tormidele või tsüklonitele või taifuunidele või tornaadodele või isegi tugevatele lõunatuultele, oli tema meelest eksistentsi ainus tõeline õigustus. Aga mis jääks järele temast endast, kui ta viskuks praegu õhku nagu tuvi, kelle ta oli kunagi välja mõelnud? Lõputu unustus, pidi ta endale vastama, kasvav tühjus, nagu jääb kõigist nendest tähtsusetutest inimestest, kes lähevad ja tulevad mööda musta looklevat peatänavat, kandes korve ja lootusi või hoopis tühjade kätega, meel täis kõhklusid, mil pole võib-olla mingit pistmist lähenevate kohutavate ja hädavajalike orkaanidega; nendest inimestest, keda ei huvita surmaga kaasnev tühjus ning kes ei taha ei mäletada ega tulevikule lootusi panna ja keda ta nüüd ehmatas, läkitades silmapiiri taha meeletliku rõõgatuse:

„Tule juba, kurat võtaks ... !“

Nagu see oleks elav liha, kujutas ta ette, millist valu võib tunda kork, kui sellesse tungib halastamatu metallspiraal. Otsustanud mitte vääratada, keeras ta korgitseri kirurgiliku täpsusega lõpuni, tõmbas seda hinge kinni hoides õrnalt ülespoole ja kork hüppas välja nagu kala, kes klammerdub hukatuse õngekonksu külge. Pudelilist vallandunud alkoholiõhng kerkis provotseerivalt ja otsustavalt tema sõõrmetesse ning pikemalt kaalumata valas ta klaasi suure hulga vedelikku, et see ühekorraga läbematult alla neelata nagu ulguva talve eest põgenev kasakas.

Siis silmitses politseileitnant Mario Conde ängistusega pudelit: see oli viimane nendest varudest, mille ta oli kiiruga hankinud kolme päeva eest, kui oli allkirjastanud erruminekuavalduse, tulnud jaoskonnast ära ja otsustanud sulgeda end koduseinte vahele, et rummi, sigarettide, südamevalu ja meelekibeduse kätte ära surra. Ta oli

alati arvanud, et kui täitub tema soov politseist ära tulla, tunneb ta kergendust, mis paneb ta laulma, tantsima ja muidugi mõista jooma, aga seda ilma süümepiinade ja kurvastusega, sest ta lihtsalt saavutab oma tahtmise olla sõltumatu, mida oli liiga kaua edasi lükanud. Ent praeguses madalseisus mõtles ta, et polnud kunagi täpselt aru saanud, miks ta nõustus politseinikuks hakkama, ega mõistnud tegelikult sedagi, miks oli ta viivitanud põgenemisega sellest maailmast, kuhu ta polnud kunagi päriselt kuulunud, olgugi et see oli talle külge hakanud. Võib-olla oli tema õigustus, et ta on politseinik, kuna ta ei kannata, kui litapojad jäävad karistusega, talle niivõrd meeldinud, et ta oli hakanud seda koguni uskuma ja end ümber veennud. Võib-olla oli kogu tema heitlikku elu juhtiv otsustusvõimetus sidunud ta argielu külge, mida kroonis heameel kahtlase väärtusega saavutustest – mörvarite, vägistajate, varaste ja paadunud petiste kinninabimisest. Aga polnud kahtlustki, et põgenemissoovi lõputus edasilükkamises oli peamiseks süüdlaseks major Antonio Rangel, kes oli viimased kaheksa aastat tema ülemus olnud. Teeseldud pingeid ja tõelist lugupidamist tulvil suhe, mille ta oli Vanaga loonud, oli toiminud ülearu efektiivse viivitustaktikana ning ta teadis, et poleks eales julgenud viienda korruse kabinetti minna, erruminekuavaldus käes. Sellepärast oli ta pannud oma pagemislootused majori pensioneerumisele, sest too oli juba viiekümne kaheksane ja võis veel üksnes kaks aastat ametis olla.

Ent eelmisel reedel olid ühe hoobiga kokku varisenud kõik tõelised ja väljamõeldud barrikaadid. Uudis major Rangeli väljavahetamisest levis jaoskonna koridorides kibekiiresti nagu katk ning Krahv tundis seda kuuldes kõrvetavat hirmu- ja võimetuselainet, mis pitsitas selga ja siirdus sealt aju. Vana ametist vabastamine, millest oli küll räägitud, aga mida peeti võimatuks, oli vaid üks peatükk selles tagakiusamiste, ülekuulamiste ja karistuste

loos, kus nende jaoskonna uurijaid võtsid pihtide vahele teised uurijad, kellele oli antud loomuvastane ülesanne ametivendade järele luurata. Pikkade inkvisitsioonikuude jooksul nähti, kuidas langesid pead, mida peeti puutumatuks, samal ajal kui hirm tõusis peategelaseks selles farsimaigulises tragöödias, mida etendati kolmes kohustuslikus vaatuses kuni lõpplahenduseni, ettearvamatu lõpuni, mis vedas endaga põhja kõik, mida peeti purunematuks ja pühaks.

Mario Conde otsustas pikemalt mõtlemata lahkumise kasuks. Tahtmata kuulda ainsatki õelat seletust, millega õigustati Vana ametist vabastamist, kirjutas ta paberilehele avalduse, et isiklikel põhjustel erru minna, ootas kannatlikult lifti, mis pidi ta viima viiendale korrusele, ja ulatas allkirjastatud lehe naisohvitserile, kelle ta leidis eest ooteruumis, kust pääses vanasti – aga nüüd enam mitte – tema sõbra major Antonio Rangeli kabinetti.

Ent kergenduse asemel valdas Krahvi üllatav kurbus. Ei, muidugi mitte, see polnud ju võidukas eneseteadlik põgenemine, mida ta oli alati ette kujutanud, vaid roomajalik väljavingerdamine, mida ka Rangel ise talle eales ei andesta. Sellepärast otsustaski ta laulmise ja tantsimise asemel üksnes juua ja unustada ning kulutas koduteel kogu oma varanduse seitsmele rummipudelile ja kaheistkümnemele suitsupakile.

„Sul tuleb pidu või?“ päris hiinlasest poemüüja usaldusliku naeratusena ja Mario Conde vaatas talle silma.

„Ei, sõber, matused.“ Ja ta astus tänavale.

Samal ajal kui Krahv võttis riidest lahti ja jõi klaasitäie esimesest süütuse kaotanud pudelist, märkas ta, et aset oli leidnud tema tapluskala Rufino etteaimatav surm: kala hulpis häguses ja tumedas mürgise väljanägemisega vees, uimed laiali nagu närtsinud lillil, millelt pudenevad kohe õielehed.

„Olgu ma neetud, Rufino, miks sa otsustasid just prae-

gu ära surra ja mind üksi jätta? Ma oleks vee kohe ära vahetanud,“ ütles ta staatilisele kehale, jõi napsi lõpuni ning viskas vee ja laiba vetsupoti aplasse kurku.

Käes juba teine klaas ja aimamata, et ta veedab peaaegu kolm päeva, ilma et sõnagi lausuks, tõmbas Mario Conde telefonijuhtme välja ja võttis ukse alt kokkumurtud ajalehe, et panna see vetsupoti kõrvale ja tindiplekulist paberit kohasel hetkel vääriliselt kasutada. Siis märkaski ta teise lehekülje nurgas tagasihoidlikku nimetut täpikest, mis võttis kuju Roheneemest lääne pool ja tekitas kaardi külmal laiuskraadil temas eelaimuse elektrilise värina; see põrguline jõuab siia, mõtles ta äkki ning soovis seda kogu hingest, nagu oleks võimalik seda katastroofilist ja puhastavat saatana sigitist mõttejõul ligi tõmmata. Ja ta valas endale kolmanda klaasitäie rummi, et oodata rahu tsükloni saabumist.

Ta ärkas kindla veendumusega, et orkaan on kohal. Äike müristas nii lähedal, et ta ei saanud aru, kuidas oli taevas kõigest paar tundi tagasi nii rahulik olnud. Üürike sügisene õhtupoolik oli mattunud rusuva hämaruse alla ja olgugi et Krahv oli veendunud, et kuuleb müristamist, oli ta üllatunud vihma ja tuule puudumise üle, kuni müriseva kaja tagant kuuldus hää:

„Kuule, Mario, mina olen. Tee lahti, ma tean, et sa oled seal.“

Selge mõistuse välgatus käristas lõhki ajus tihenenuid pohmelli ja ohutuli heitis teadvusele valgust. Katmata alastust, mis oli ehmatusest kokku tõmbunud, tormas Krahv tänavapoolse ukse juurde ja tegi selle lahti.

„Mida sina siin teed, tõbras?“ küsis ta lahtisel uktsel, rinnus halb eelaimus. „Kas Josefinaga juhtus midagi?“

Plahvatuslik naer pani Krahvi oma mõtlematut käitumist teadvustama ning Kõrend-Carlose hää andis aimu sellest, kui katastroofilise sammuga oli ta hakkama saanud.

„Kurat, sul on ikka väike ...“ Ja Kõrend andis jälle voli naerule, millega ühinesid Andrés ja Jänes, kes olid kaelad õieli ajanud, et Kõrendi hinnangule kinnitust leida.

„Su emal on veel väiksem,“ oli ainus, mida Krahv suutis öelda, ise samal ajal taganedes ja vastastele sündsusetult kahvatuid kannikaid näidates.

Ta pidi neelama kaks valuvaigistit, et peletada ähvardavat peavalu, mille ta eelistas panna pigem ehmatuse kui rummi arvele, sest ratastoolis Kõrend-Carlose ootamatu saabumine oli pannud teda kartma, et Josefinaga on midagi lahti. Parim sõber polnud ammu tema juures käinud ja Krahv arvas, et külaskäigu ajendiks võis olla üksnes mõni õnnetus. Õhtupooliku haiglane kujutluspilt, kui ta oli näinud ennast tiibade abita tühjusesse viskumas, tundus nüüd täiesti mõeldamatu. Niimoodi lahkuda ja sõbrad maha jätta? Jätta Carlos üksinda ratastooli ja vana Josefina südamevalu kätte ära tappa? Vesi, mis voolas mööda tema nägu, viis kaasa viimased sopased une- ja kahtluseriismed. Ei, ta ei saa seda teha, vähemalt mitte praegu.

„Ma kartsin kõige hullemat,“ sõnas ta, kui tuli lõpuks tagasi elutuppa, suits suus, ja pani tähele, et Carlos, Jänes ja Andrés olid jõudnud endale serveerida tema viimase rummi maiseid jäänuseid.

„Ja mis sa arvad, mida meie kartsime?“ ründas Kõrend ja maitstes rummi. „Kolm päeva, ilma et me teaks, kus kurat sa kolad, telefon ei tööta, kellelegi sittagi ei ütle ... Sa keerasid käki kokku, tõbras, seekord keerasid sa tõesti käki kokku.“

„Kuule, aitab küll, ega ma mingi poisike ole,“ üritas politseinik end kaitsta.

Andrés püüdis nagu alati lepitust otsida.

„Hüva, härrased, kõik on korras,“ vaatas ta Krahvi. „Josefina ja Carlos tundsid su pärast lihtsalt muret, Mario. Sellepärast ma ta siia tõingi, ta ei tahtnud, et ma üksi tuleks.“

Krahv silmitses oma parimat ja kauaaegseimat sõpra, kes oli muutunud üle ratastooli käetugede valguvaks amorfseks massiks, paisudes nagu ohverdamiseks määratud loom. Kõrend-Carlose kõhetust figuurist polnud enam midagi järel, sest tema saatuse oli pööranud pea peale kuritahtlik kuul, mis jättis ta igaveseks invaliidiks. Ent tervikliku ja võitmatuna oli alles jäänud kogu headus, mis iseloomustas seda meest, kes pani Krahvi järjest enam uskuma, et maailm on ebaõiglane. Miks pidi Carlose-suguse inimesega midagi niisugust juhtuma? Miks pidi temasugune inimene sõitma kaugesse süngesse sõtta, et jääda ilma oma elu parimast osast? Jumalat ei saa olemas olla, sest juhtub selliseid asju, mõttes ta, ja tema vaevatud politseinikusüda tundis end liigutatuna, ähvardas peaaegu pooleks murduda, kui Kõrend ütles:

„Sa oleks võinud helistada ja asi vask.“

„Mh-mh, ma oleks pidanud helistama. Ja ütleva, et tulid politseist ära.“

„Jumal tänatud, pojake, ma olin su pärast väga mures,“ ohkas Josefina ja andis talle otsaette musi. „Aga vaata, mis nägu sul peas on. Ja see hais. Palju rummi sa jõid? Ja sa oled nii kõhn, et ajad hirmu peale ...“

„Ja mis kõik välja tuli,“ segas Carlos vahele, mõõtes sõrmede vahel Krahvi kokkutõmbunud mehelikkust, ja puhkes uuesti naerma.

„Conde, Conde,“ sekkus Jänes murelikult, „sina, kes sa oled kirjanikuhakatis, aita mul lahendada üht semantilist küsimust. Mis vahe on sõnadel „hale“ ja „hädine“?“

Krahv vaatas küsijat, kes suutis oma hiiglasuuri hambaid vaevu ülahuule taha peita. Nagu ikka, ei osanud ta öelda, kas grimass varjas lihtsalt jänesehambaid või oli selle taga naeratus.

„Ma ei tea ... sõltub kontekstist.“

„Ei, pikkusest,“ ütles Jänes ning paljastas hambareat, et

pikalt ja kõlavalt irvitada, kutsudes esile ka teiste pilked.

„Ära tee välja, Krahvikene,“ tuli Josefina appi ja võttis tal kätest kinni. „Vaata, kuna ma aimasin, et need kolm, kes väidavad end olevat su sõbrad, sind siia toovad, ja kuna aimasin samuti, et sa oled näljane, sest seda on su näost näha, hakkasin muudkui mõtlema, mida teile, poistele, süüa teha, ja tead, mulle ei torganudki midagi erilist pähe. Asi on selles, et asjade muretsemiseks tuleb suurt vaeva näha ... Aga korraga, põmm, läks mul tuluke põlema ning otsustasin minna kergema vastupanu teed ja teha kanahautist riisiga. Mis te arvate?“

„Mitu kana sinna läks, Jose?“ uuris Krahv.

„Kolm ja pool.“

„Panid paprikaid ka?“

„Jah, kaunistuseks. Ja hautasin kõike õllega.“

„Või et kolm ja pool kana ... Mis sa arvad, kas sellest jätkub?“ jätkas Krahv pärimist, lükates Kõrendi ratastooli aastatepikkusest harjutamisest tuleneva vilumusega söögitoa poole.

Laudkond jõudis üksmeelsele otsusele: hautisest on puudu herved, aga see maitseb hästi, nentisid nad, pistnud kinni kolm supitaldrikutäit kanarasvast ja -aroomidest küllastunud riisi.

Nad suundusid Kõrendi tuppa, et pärast sööki rummi taga jutustada, samal ajal kui Josefina seadis end televiisori ette tukastama.

„Pane midagi mängima, Mario,“ nõudis Kõrend ja Krahv naeratas.

„Seda, mida alati?“ küsis ta pelgast retoorilisest naudingust ja sai sõbralt vastuseks naeratuse.

„Ikka ...“

„Hästi, vaatame, mis sulle meeldiks?“ küsis ta.

„Biitlid?“ pakkus teine.

„Chicago?“

„Formula V?“

„Los Pasos?“

„Creedence?“

„Mh-mh, Creedence,“ nentisid nad kooris selles täiuslikus dialoogis, mida olid lugematute vandeseltslaslike aastate jooksul tuhat korda harjutanud ja esitanud.

„Aga ära tule mulle ajama, et Tom Fogerty laulab nagu neeger, ma juba ütlesin sulle, et ta laulab nagu noor jumal,“ ning nad noogutasid kahekesi, tunnistades oma sügavat üksmeelt, sest mõlemad teadsid väga hästi, et jah, see võllaroog laulab nagu noor jumal, ning seda oli kuulda, kui Krahv vajutas *play*-nuppu ja Fogerty alustas ühes Creedence Clearwater Revivaliga „Proud Mary“ kordumatut versiooni ... Mitu korda olid nad sedasama stseeni läbi mänginud?

Istunud põrandale, rummiklaas kõrval ja sigaret tuhattoosis hõõgumas, andis Krahv sõprade pealekäimisele järrele ning jutustas neile jaoskonna viimastest sündmustest ja kõigutamatus otsusest politseist ära tulla.

„Mind ei huvita enam isegi see, mis litapoegadest saab ... Neid on iga päevaga järjest rohkem. Pataljonide kaupa litapoegi ...“

„Rügemendid ... armeed,“ avaldas arvamust Andrés, laiendades sellega nende sissetungijate logistilist ja kvantitatiivset mõjuvõimu, kes olid vastupidavamad kui prussakad ja sigisid nendest kiiremini.

„Sa oled hulluks läinud, Conde,“ jõudis Carlos järeldusele.

„Ja kui sa politseist ära tuled, mis sa siis tegema hakkad?“ küsis Jänes, läbi ja lõhki ajalooline indiviid, kes otsis ka kõige tähtsusetumatele sündmustele alati õigustusi, põhjuseid ja tagajärgi.

„Mul on täitsa suva. Tahan lihtsalt ära minna ...“

„Kuule,“ sekkus Carlos, asetades rummiklaasi jalgade vahele, „tee, mis tahad, olgu, kuidas on, mul pole selle vastu midagi, sest ma olen su sõber, eks, aga kui sa tõesti

ära lähed, siis tunne sellest rõõmu, ära uputa end pudes-
lisse. Mine karju keset jaoskonda „Ma lähen ära, sest
mind ei koti!“, aga ära hiili niimoodi minema, nagu sa
võlgneks neile midagi, sest sa pole ju kellelegi midagi
võlgu, eks ... ?“

„Minul on sinu üle igatahes hea meel, Conde,“ ütles
nüüd Andrés, kes silmitses oma käsi, millega ta avas kolm
korda nädalas haigeid kõhtusid ja rinnakorve, missiooni-
ga teha korda seda, mida oli võimalik korda teha, ning
lõigata välja ja visata ära see, mis haige ja tarbetu. „Mulle
meeldib, et keegi meist saadab kõik sitale, tulgu, mis tu-
leb.“

„Torm tuleb,“ sosistas Krahy, võtnud ühe lonksu, ent
sõber jätkas, nagu poleks teda kuulnudki.

„Sest sina tead, et oleme üks käsualuste põlvkond ja see
ongi meie patt ja kuritegu. Kõigepealt käskisid vanemad
meil olla tublid õpilased ja tublid inimesed. Siis kästi meil
koolis sõna kuulata ja seejärel kästi meil tööle minna, sest
me kõik olime juba sõnakuulelikud ja meid võis saata töö-
le, kuhu iganes taheti. Aga kellelegi ei tulnud eales pähe
küsida, mida me päriselt teha tahame, meil kästi õppi-
da selles koolis, kuhu olime sattunud, omandada eriala,
mida pidime omandama, töötada ametis, kus olime sun-
nitud töötama, ja meile jagati edaspidigi käske, küsimata
ainsatki pagana korda selles neetud elus, kas see on üldse
see, mida me teha tahame ... Kõik on meie jaoks ette mää-
ratud, kas pole? Alates lasteaiast kuni hauaplatsini, kõik
on välja valitud, ilma et oleks eales küsitud sedagi, mis
haigusesse me surra tahaks. Sellepärast polegi me sittagi
väärt, sest meil pole enam unistusi, meist on kasu vaid
selleks, et käsku täita ...“

„Kuule, Andrés, ära liialda,“ püüdis Kõrend-Carlos asja
pehmedada ja valas endale rummi.

„Mis mõttes „ära liialda“, Carlos? Kas sina siis ei läinud
Angola sõtta mitte sellepärast, et sul kästi seda teha? Kas

su elu ei läinud mitte perse, sest sa olid tubli ja sõnakuulelik, mille tagajärjel ülendati sind sellesse pagana ratas-
tooli? Kas sulle ei tulnud eales pähe, et sa oleks võinud
öelda, et ei lähe? Meile väideti, et meie ajalooline kohus
on käsku täita, ja sulle ei tulnud pähegi vastu hakata,
Carlos, sest meid on õpetatud alati jah ütleva, jah, jah ...
Ja tema siin,“ näitas ta Jänese poole, kel oli õnnestunud
imekombel oma hambaid varjata ja kes nägi enne teda
ähvardavat surmahoopi ükskord ometi tõsine välja, „kui
välja arvata ajalooa mängimine ja iga poole aasta tagant
uue naise võtmine, siis mida on ta eluga peale hakanud?
Kus kurat on need ajalooramatud, mis ta pidi kirjutama?
Millal unustas ta kõik selle, kes ta alati olla tahtis ja
kelleks ta eales pole saanud? Ära aja mulle puru silma,
Carlos, lase mul vähemalt olla kindel, et mu elu on täielik
katastroof ...“

Kõrend-Carlos, kes polnud enam ammu kõhn, jäi
Andrés'i vaatama. Nelja mehe sõprus koosnes enam kui
kahekümne aasta jooksul settinud iidsetest kihtidest ja
selles oli väga vähe paljastamata saladusi. Aga Andrés'i
ajuga oli viimasel ajal midagi juhtunud. See mees, keda
nad olid esmalt imetlenud siis, kui ta oli keskkooli parim
pesapallur, keda innustasid koolikaaslaste ergutushüüded,
ja kui ta väärt mehena kaotas süütuse naisterahvale, kes
oli nii kaunis, pöörane ja naiselik, et kõik oleks ihanud
tema nimel isegi oma elust ilma jääda; seesama Andrés,
kellest sai hiljem asjatundlik arst, kellelt kõik nõu küsisid;
ainus inimene, kel oli õnnestunud sõlmida kadestusväär-
ne abielu, mille juurde kuulusid kaks last, ning kellel
oli eesõigus omada maja ja autot, paljastas end nüüd
inimolendina, tulvil võimetust ja vimma, mis muutsid
ta kibestunuks ja mürgitasid tema ümbrust. Sest Andrés
polnud õnnelik ega eluga rahul ja ta võttis eesmärgiks, et
kõik tema sõbrad seda teaks, sest midagi tema südame-
soovidest oli jäänud täitumata ja tema elutee – nagu nen-

de kõigi oma – oli tema eripära arvestamata kaldunud soovimatule, kuid ettemääratud kursile.

„Hästi, oletame, et sul on õigus,“ nõustus Carlos leplikult, jõi suure sõõmu ja lisas: „aga nii mõeldes ei saa elada.“

„Miks mitte?“ sekkus Krahv, kes pahvis suitsu ja meenutas õhtupooliku alkohoolseid enesetapjalikke impulsse.

„Sest siis tuleb leppida, et kõik on sitasti.“

„Kas siis ei ole?“

„Sa tead, et ei ole, Conde,“ kinnitas Carlos ja vaatas ratastoolist lakke. „Kõik kindlasti mitte.“

Ta vajus voodisse, peas keerlemas alkoholiaurud ja Andrési põlvkondlik hädaldamine. Ta hakkas end pikali olles riidest lahti võtma ja viskas rõivaesemed üksteise järel põrandale. Ta aimas juba ette peavalu, mis pidi õiglase karistusena liialduste eest teda koidikul tabama, ent märkas samas, kuidas tema mõistus, mis oli praegusel hetkel meeldivalt ja veidralt tegus, pani liikuma mõtted, mälestused ja kinnisideed, mida innustas kehaline rahutus. Seepärast ajas ta end üleinimliku füüsilise pingutusega voodist üles ja suundus vannituppa otsima valuvaigisteid, mis pidid suutma korduva peavalu ära hoida. Ta hindas, et kahest peaks piisama, ning neelas need veega alla. Siis astus ta poti juurde ning lasi sellesse voolata nõrgal merevaigukarva joal, mis nirises määrdunud potikülgedelt alla ning juhtis tema tähelepanu oma liikme proportsioonidele: ta oli alati kahtlustanud, et see on liiga väike, ning pärast tänaõhtust alastiolekut sõprade ees oli ta selles kindel ja tundis haledust. Ent samas kehtitas ta mõttes ükskõikselt õlgu, sest kõigele vaatamata oli praegune eluvaimuta jätke tema binaarsetes või unitaarsetes erootilistes lahingutes alati tõhusaks seltsiliseks osutunud, suutes koguni kiiresti tõusta, kui vajadus temalt võitlusvalmidust nõudis. Ära tee nendest võllaröögaadest välja, ütles ta talle näost näkku,

silmast silma, ära haletse end, sest sa oled tubli. Ja raputas teda viimast korda.

Taipamine, et ta ei pea järgmisel päeval tööle minema, üllatas teda meeldivalt ning ta otsustas, kopsud vabaduseõhku ja sigaretisuitsu täis, et ei kavatse enam üksildases voodis aega raisata. Sa muudad nüüdsama oma elu, Mario Conde, manitses ta end ning võttis nõuks ärkveloleku kasulikuks pöörata. Sellise sõltumatuse rakendamine oli tema uue olukorra üks privileege. Ta suundus kiiresti kööki ja pani kohvikannu tulele, valmis jooma hommikust vedelikku, mis pidi tema organismi ninapidi vedama ja andma vajalikku jõudu selleks, mida ta teha tahtis – maha istuda ja kirjutada. Aga millest paganast küll kirjutada? Sellest, millest oli rääkinud Andrés; kirjutada lugu võimetusest ja eksitustest, pettumustest ja kasutusest, valust, mis tekib avastusest, et oled kõigilt teedelt alati kõrvale kaldunud, oled sa selles siis ise süüdi või mitte. Selline oligi tema põlvkonna suur elukogemus, mis oli nii hästi juurdunud ja kastetud, et see aastatega aina kasvas, ning ta jõudis järeldusele, et oleks tarvis see must valgel kirja panna, et sellest saaks haleda unustuse ainus vastumürk, praktiline abivahend, millega jõuda lõpuks kaheldamatu eksituse ähmase tuumani – selleni millal, kuidas, miks ja kus oli kõik hakanud perse minema. Palju oli igaüks neist (kui üldse) selles ise süüdi? Palju oli tema selles süüdi? Ta jõi tasakesi kohvi, istunud valge lehe ette, mida puresid Underwoodi silindri lõuad, ning mõistis, et raske on muuta neid veendumusi ja läbielamisi, mis vingerdasid temas nagu vihmaussid, armetuks ja liigutavaks looks, mida ta kirjutada tahtis. Meeldivaks looks nagu jutt tollest mehest, kes räägib lapsele banaanikala kommetest ja laseb endal pärast ajud välja, sest tal pole eluga midagi paremat peale hakata. Ta vaatas rüvetamata paberit ja mõistis, et tema soovidest ei piisa, et ületada kaheksa ja poole korda kolmeteistkümne tolli suurust lõputut takistust, millele

pidi mahtuma ühe raisatud elu kroonika. Vaja oli sellist ilmutust nagu Josefinal, et kutsuda esile poeetiline ime ja luua unustatud ja kadunud koostisosi julgelt segades midagi uut. Ja sellepärast hakkas ta uuesti mõtlema tsüklonile, mida oli praegu näha üksnes ajalehekaardil – tarvis oligi midagi nii hävitavat ja laastavat, puhastavat ja õiglast, et temasugune inimene saaks uuesti võimaluse olla tema ise, mina ise, sina ise, Mario Conde, ning ellu ärkaks allasurutud soov sünnitada pisut ilu või valu või siirust tummale tühjale jonnakale paberile, millele ta lõpuks kirjutas, nagu oleks temast välja voolanud tagasihoidmatu ejakulatsioon: „Ta langes näoli maha, nagu teda oleks tõugatud, aga valu asemel tundis ta hallist võõrast maapinnast õhkuvat mädanenud kala tuhandeaastast lehka.“